

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פֶּרֶשֶׁת וַיֵּרָא

יציאת השבת:

17:17

ירושלים: 17:17

הפטרה: ואשה אחת
יח' חשון תשע"ז
יציאת השבת ר"ת 17:42
גיליון 410

כניסת השבת:

16:06

ירושלים: 16:03

אברהם? – הנני!

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

תארו לכם אדם שנכנס לאחת מחנויות הסופרמרקט, הוא מעמיס כל טוב לתוך עגלת הקניות ומגיע לקופה. לאחר שהוא מעביר את המוצרים ושומע את עלות הקניה הוא מבקש הנחה. כמובן שסיטואציה כזו תגרום להרבה אנשים להרים גבה, כאן זה לא שוק! תארו לכם שהוא מבקש שוב הנחה ושוב פעם... שש פעמים! ודאי זו מבוכה לא קטנה!

ומה נפלאות בעינינו התופעה המופיעה בפסוקי פרשתנו. אברהם אבינו עומד ומתווכח עם בורא עולם בעבור אנשי סדום. הקב"ה מגלה את אוזנו של אברהם כי בכוונתו להפוך את סדום ועריה. אברהם מתווכח: אולי ימצאון חמישים צדיקים? והקב"ה עונה לו: לא אהפוך בעבור החמישים. וכך ממשיך אברהם אולי יחסרון חמישה האם תשחית בעבור החמישה את כל העיר? והקב"ה עונה לו: לא אשחית אם אמצא ארבעים וחמישה.

אברהם לא מסתפק בזאת וממשיך במשא ומתן: אולי ימצאון ארבעים. וה' עונה: לא אחריב בעבור הארבעים. הוא ממשיך לשלושים, לעשרים ומגיע לעשרה. וה' אומר לא אשחית בעבור העשרה צדיקים. בכוונה הבאנו את כל מספרי במשא ומתן, להראות את גדלותו של אברהם אבינו, כשמו אב המון גויים, אשר מתווכח בעבור אנשי סדום, עם כל הענווה, "הנה הואלתי דבר... ואנוכי עפר ואפר", אך עם כל העז: "חלילה לך כדבר הזה... השופט כל הארץ לא יעשה משפט"... אברהם אבינו הוא הדוגמא לאחריות הציבורית שעל כל אחד מאתנו לקחת על עצמו, אסור שדברים יעברו לידנו. זוהי גדלותו של אברהם שגם כאשר הוא נקרא לניסיון גדול או קטן הוא אומר "הנני". יהי רצון שזכותו של אברהם תגן בעד עם ישראל, אמן.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

לבקר את החולה

אברהם אבינו יושב בפתח אוהלו והקדוש ברוך הוא בכבודו מגיע לבקרו. ביקור החולים הראשון הכתוב בתורה הוא של הקדוש ברוך הוא אצל אברהם אבינו!

מצוות ביקור חולים אינה רק לשאול בשלום החולה ולאחל לו שיהיה בריא, אלא העיקר הוא לדרוש בשלומו ולשאול במה אפשר לעזור ולסייע לחולה, כדי להחיות את נפשו. וירא אליו – לזכר את החולה. פרשת וירא פותחת באחת המצוות החשובות – מצוות ביקור חולים, שעליה אמרו חז"ל שכל המקיימה אוכל פירותיה בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא. לאחר שאברהם אבינו מל את עצמו על פי ציווי ה', בא הקדוש ברוך הוא לבקרו, וזהו שכתוב "וירא אליו ה' באלוני ממרא" (בראשית י"ח, א), אומר רש"י: "לזכר את החולה. אמר רבי חמא בר חנינא יום שלישי למילתו היה, וכל הקדוש ברוך הוא וסאל נשלמו".

כשלחנו בני יעקב באנשי שכס כתוב "ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים". ואין הכוונה שביום השלישי זה שיא הכאבים, אלא הכאבים מתחילים כבר ביום הראשון, וכיון שביום השלישי הגוף נחלש מאד, מרגישים יותר את הכאב. וכן אברהם אבינו היה ביום השלישי חלש, ולכן בא הקדוש ברוך הוא לבקרו. ויש לשים לב, שלא כתוב בתורה שדיבר הקדוש ברוך הוא עם אברהם אבינו, אלא הוא בא לבקרו בלבד.

ביקור חולים – סיוע ועזרה:

לאחר מכן כתוב "וירא והנה שלושה אנשים נצבים עליו" (שם י"ח, ב). רש"י מביא את דברי המדרש, וז"ל: "אחד לבשר את שרה, ואחד להפוך את סדום, ואחד לרפאות את אברהם. שאין מלאך אחד עושה שתי שליחויות". ויש להבין, לשם מה היה צריך הקדוש ברוך הוא לשלוח לו את המלאך רפאל לרפאותו, והרי כשהוא בעצמו בא לבקרו, היה אומר לו "רפואה שלמה" ומרפאו. אלא בא הקדוש ברוך הוא ללמדנו שכדי לבקר את החולה לא צריך להיות רופא. כלומר, לא יאמר אדם כיון שאני לא רופא איני מצווה על ביקור חולים, אלא כל אדם חייב במצווה זו.

ומצוות ביקור חולים אינה רק לשאול בשלום החולה ולאחל לו שיהיה בריא, אלא העיקר הוא לדרוש בשלומו ולשאול במה אפשר לעזור ולסייע לחולה, כדי להחיות את נפשו. ויציע עזרה למשפחת החולה וישאל אולי הם צריכים לקנות איזו רפואה שאינה קיימת בבית מרקחת הקרוב וצריך ללכת לקנותה בבית מרקחת מרוחק יותר וכדו'. או אם צריך להחליף את המשפחה במשמרת ליד מיטת החולה בלילה, וכל כיוצא בזה.

להתפלל על החולה:

וגם אם אין צורך בעזרה נוספת לחולה, לא די שיאמר לחולה תהיה בריא, אלא יאמר לו "הקדוש ברוך הוא ישלח לך רפואה שלמה", ויבקש עליו רחמים. ולפני שהולך החולה לרופא ילך לחכם וכדברי הרמ"א (ס' של"ה סעי' י'): "א שמי שיש לו חולה בביתו, ילך אצל חכם שבעיר שיבקש עליו רחמים, וכן נהגו לברך חולים בבהכ"נ, לקרוא להם שם חדש, כי שני השם קורע גזר דינו.

ניחום אבלים, קודם לביקור חולים. ומקדים ללכת לחכם כדי שילמד את החולה לומר יה"ר שתהא רפואתי ע"י רופא פלוני ותרופה פלונית, והחכם יברכו. ואין צורך שבכל יום יבואו חולים לחכם שיברכם, אלא החכם מכוון בברכת "רופא חולי עמו ישראל" על כל החולים, ובשבת מכוון כשאומר "רופא חולים" בברכת מחיה המתים.

ביום שבת עושים 'מי שברך' לחולים, וכל אחד מזכיר בלחש שם החולה שיש לו. ומדהדין, בשבת מתפללים רק על חולה ממש, אפילו שאין בו סכנה, ולא על מי שיש לו מיחוש בעלמא. וכן צריך לומר בשבת 'שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא'. ואומר הרב בעל 'מעם לוועז': צריך אדם לעזור לחולה בגופו, בממונו ובנפשו. ממונו – אם צריך רפואה ישלם ויביא לו רפואה. גופו – לרבץ ולנקות לפניו. נפשו – להתפלל על החולה. וסימנך "אשר מגן צריך בידך" (ע"ש חלק א' עמוד שמח).

והקרבן קיימת לו לעולם הבא – והגמרא במסכת שבת (דף קכז ע"א וע"ב) אומרת: "אלו דברים שאדם עושה אותם ואוכל פירותיהן בעולם הזה והקרבן קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן כיבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והבאת שלום שבין אדם לחברו, ותלמוד תורה כנגד כולם".

במקום אחר מסופר (נדרים מ ע"א): "מעשה בתלמיד רבי עקיבא שחלה, לא נכנסו חכמים לבקרו, ונכנס רבי עקיבא לבקרו. ובשביל שכיבדו וריבצו לפניו, חיה. אמר לו: רבי, החייתנני! יצא רבי עקיבא ודרש: כל מי שאין מבקר חולים כאילו שופך דמים".

בסיפור זה מובא, שלא נכנסו חכמים לבקר תלמיד זה. סיבת המניעה אינה ידועה לנו, אך מכל מקום, נראה שגם תלמיד זה נחשב לחכם ומדגיש לנו התלמוד, שבכל אופן נמנעו חכמים מלבקרו. ובניגוד לאותם חכמים בא הרב – בכבודו ובעצמו זינכנס רבי עקיבא לבקרו. בעקבות ביקור זה חלה הטבה ניכרת בבריאותו של התלמיד, ממות לחיים!

ברצוני להעיר, בניגוד לאומרים שרבי עקיבא בעצמו כיבד וריבץ לפני תלמידו החולה מוכח ע"פ הנוסח שלפנינו זיבשביל שכיבדו וריבצו לפניו ולא כתוב זיבשביל שכיבד וריבץ לפניו, שבעקבות ביקורו של רבי עקיבא אצל החולה כיבדו וריבצו לפניו (ולא רבי עקיבא עצמו) וזה מה שגרם לחולה שיחיה. ומ"מ תלה החולה את השיפור במצבו ברבי עקיבא עצמו, כיון שהוא זה שפקח ודאג לזה (וכן פירש הרא"ש נדרים ס. שכתבו ורצו לפניו. לפני החולה זכויו רבי עקיבא כי הנכנס לבקר את החולה מפקח כל זרכו ומחיהו). וממש כפי שכתבנו על הלשון: 'מדרבי עקיבא אין מזל לישראל' ולא 'מבתו דרבי עקיבא'. כיון שרבי עקיבא איש החסד הגדול היתה השפעתו גדולה כ"כ על סביבתו ומעשה החסד שע"י קרוביו או שליחיו נתיחסו אליו ממש.

וגם כאן רבי עקיבא אינו מניח למעשה זה שבא לידו להיות נחלת העבר, אלא הוא מהוה אבן פינה בתורתו של רבי עקיבא, המצריך לימוד: 'יצא רבי עקיבא ודרש', יש כאן לימוד גדול. יתכן ובני אדם אינם תופסים את הכח וההשפעה שיש במעשה הקטן שלהם. וכמו שבמקרה דלעיל יצא רבי עקיבא ודרש שהצדקה מצילה ממות ולא רק ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה, גם כאן יוצא רבי עקיבא ודרש שכל מי שאינו מבקר חולה, לא רק שלא קיים מצוה, אלא כאילו שופך דמים. ובעצם דבריו תוכחה לאותם חכמים שלא נכנסו לבקר את החולה.

המבקר נוטל אחד משישים:

חז"ל אומרים שהמבקר את החולה נוטל אחד משישים מחוליו, אך צריך שיהיה "בן גילוי" והכוונה לבן מזלו דווקא, שנולדו באותו מזל. כשאמר ליוסף הצדיק הנה אביך חולה, הוא הלך לבקרו וכתוב "ויתחזק ישראל וישב על המטה", המט"ה בגימטריא ששים חסר אחת (59), לפי שאחרי שבא לבקרו ניטל ממנו אחד משישים מחוליו, שהרי הוא היה בן מזלו של אביו, כי בן זקונים הוא לו. ולא יאמר אדם שהוא חושש לקבל אחד משישים מחוליו של החולה, כי אותו חלק מתבטל ביטול גמור ולא יהיה ניכר בו שום רושם כלל ועיקר (עיין לקול אליהו של הגר"א).

הלכות ברית מילה

א. לילה שלפני יום המילה נקרא ליל "ברית יצחק" ובכמה מקומות נהגו להיות ערים כל הלילה ולעסוק בתורה אצל התינוק, ועיקר הדבר עד חצות לילה. וקבעו סדר לימוד מיוחד ללילה זה. ויש שנהגו להדליק נרות בלילה הזה, ושמחים ושרים בו. כשעורכים סעודה בליל יום הברית, "ברית יצחק", אין הסעודה נחשבת לסעודת מצווה, ואפשר על ידי ברכות בלבד.

ב. אף על פי שכל היום כשר למצות מילה, מכל מקום זריזין מקדימין למצוות, ולכן אין להשהות מצות מילה לאחר חצות היום, בכדי שבואו המוזמנים ויהיה ברוב עם הדרת מלך, שהרי מצות זריזין מקדימין למצוות, חשובה יותר ממצות ברוב עם הדרת מלך. ומכל שכן שאסור להשהות המילה לאחר חמש שעות מן היום, שנראה כאילו מצות מילה בזויה עליו חס ושלום.

ג. יש לאדם להשתדל כמה שיוכל להיות סנדק, לפי שדומה מצווה זו למקטיר קטורת. ומכל מקום בודאי שאין לעשות מחלוקת חס ושלום בזה, וגדול השלום. יש נוהגים לכבד בסנדקאות בבן הראשון את אבי הבעל, ובבן השני את אבי האשה. אולם אם אבי הבעל מוחל על כבודו לטובת אבי האשה, אפשר לכבד את אבי האשה לשבת בסנדקאות בבנו הראשון. וכן מותר לו למחול על כבודו כדי לכבד את אבי אביו (הסבא).

ד. כשיש מילה בבית הכנסת, אין לומר שם וידוי ונפילת אפים ביום המילה, ואפילו אם מתפללים שם כמה מנינים בזה אחר זה. וכן אין אומרים וידוי אם אבי הבן או הסנדק נמצאים בבית הכנסת.

ה. נוהגים להעלות לספר תורה את בעלי הברית. ובימי שני וחמישי כשיש בבית הכנסת שני בעלי ברית ישראלים, אין להוסיף על מנין העולים.

ו. תינוק שנדחת מילתו מפני שהיתה לו צהבת גבוהה, והבריא, אין צריך להמתין שבעה ימים מעת שהבריא, אלא ימולו אותו מיד לאחר שהבריא. שמאחר והצהבת היא דבר מצוי אצל תינוקות רבים. אין ממתנים עליה שבעה ימים מעת שהבריא. ואם הבריא ביום חמישי או שישי, וכבר עבר יום השמיני ללידתו, אין למולו בימי חמישי ושישי, אלא ידחו המילה ליום ראשון.

ז. אחר המילה מברכים על כוס יין "בורא פרי הגפן", וברכת "אשר קידש ידיד", ומנהגינו שהמברך טועם מהכוס מיד בסיום ברכת "כורת הברית", לפני שאומר "אלוקינו ואלוקי אבותינו קיים..." מחשש הפסק בין הברכה לטעימה.

ח. חייב אדם לעשות שמחה ביום שזכה למול את בנו, וכדרש הפסוק: "וַיַּעַשׂ אֲבִרְהָם מִשְׁתֵּה גָדוֹל בַּיּוֹם הַגָּמֵל אֶת יִצְחָק", הג (ח') – מל, ואע"פ כן הדבר ברור שאין סעודה זו מצווה מן התורה.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאה ציטרון הי"ו. היה יצחק שושן הי"ו. שרה בת שמחה הי"ו. מרים יהודה הי"ו. ציפורה יהושע לוי הי"ו. ביבה אלימלך הי"ו. ישי הלוי הי"ו. עזר בן עישה הי"ו. תניקה בת עזיזה הי"ו. אלגרה בת ג'אן הי"ו. מול בת ענולה הי"ו. אברהם בן רחל הי"ו. הראל בן אביגיל הי"ו. אילנה בת סליחה הי"ו. ישי ורחל לוי הי"ו. חנה בת זוהרה הי"ו. סימנטוב משה יהודה הי"ו. מיטל מוריה אדרי הי"ו. להחיות נערי צה"ל ושבויון ובהם: ארון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יודנה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו. לעילוי נשמת הנערים: אייל יפרח הי"ד, גיל-עד שעאר הי"ד, נפתלי יעקב פרנקל הי"ד. ולע"נ חללי מבצע צוק איתן הי"ד. לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף זעקל. הגר"מ אליהו זעקל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. דוב שלמה צורף ז"ל. רבי יעקב שושן ז"ל. יונה יונה ז"ל. ברכה ספן ז"ל. יצחק עמדה ז"ל. נדב טרז ז"ל. ניסים כהן ז"ל. ספר מנחם ז"ל. נדבה שמעון בת זארת ז"ל. מנחה לוי ז"ל. אסתר בת תרא ז"ל. אסתר חדר ז"ל. זרה יצחק ז"ל. דינה פונק ז"ל. הרב אברהם צוקרמן זצ"ל. מרדכי ומשה בני לאה מרחמי ז"ל. אליהו בת פריחה ז"ל. תירצה זיגדון ז"ל. ישראל אברהם נתן ז"ל. אסתר בת זוהרה ז"ל. אסתר וענבר נחום ז"ל. ישראל בן שושנה ז"ל. יצחק בן מול מורח ז"ל. רובי בן שלום צעדי ז"ל. מרים וענת ז"ל. עזיזה עמס ז"ל. יצחק ועמרים אטיאס ז"ל. ניסים בן חנה ז"ל. יצחק ולאה אסתר ז"ל. חת יעקב ז"ל. חנה רחל לוי ז"ל. אליהו טיש ז"ל. נעמה בת מנחה ז"ל. יצחק ושמחה אלה ז"ל. ראובן אלוז בן נטשה ז"ל. סליקה שושן ז"ל. לאויה מדר ז"ל. זוהרה בת חנה ז"ל. עליה כהן ז"ל. ר' חיים אהרנה ז"ל. לוי יצחק אמרדי ז"ל. אורי אורן מעלים ז"ל. ישראל בן גמרה ז"ל. חד חגיבי ז"ל. חד חסברג ז"ל. יואל דללי ז"ל. עמס דמרי ז"ל. רבי יוד הכהן זצ"ל. יוכבד ועקנין ז"ל. עישה דקן ז"ל. חתי אגול ז"ל. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוז, רפאל פריצ, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה